

SU YÖNETİMİNDE İŞBİRLİKLERİ ÇALIŞTAY RAPORU

18 Aralık 2014, İstanbul

1. Giriş

Dünyada kişi başına düşen kaliteli su miktarı her geçen gün azalmaktadır. Enerji, gıda güvenliği, çevre ile ilişkiler ağını oluşturan temel unsur olan “SU”, bugünün ve geleceğin en önemli “sürdürülebilirlik” başlıklarından birini oluşturmaktadır.

Sürdürülebilir Kalkınma Derneği Su Çalışma Grubu’nun, Doğa Koruma Merkezi, Yaşama Dair Vakıf ve Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü işbirliği ile hazırladığı “Türkiye’de Suyun Durumu ve Su Yönetiminde Yaklaşımlar Çevresel Perspektif” raporu 2014 yılı başında kamuoyuna açıklanmıştır. Aynı yıl içerisinde su konusundaki kamu, özel sektör, akademi ve sivil toplum kuruluşları başta olmak üzere kilit paydaşlar arasında diyalog ortamı yaratmak, paydaşların beklentileri ve taleplerini birbirlerinden dinlemelerini teşvik etmek ve bu yolla işbirlikleri oluşmasını sağlamak amacıyla “Su Yönetiminde İşbirlikleri Çalıştayı” düzenlenmiştir.

2. Çalıştay Programı

Su Yönetiminde İşbirlikleri Çalıştayı 18 Aralık 2014 tarihinde Double Tree by Hilton Otel, Moda-İstanbul'da gerçekleştirilmiştir.

Çalıştaya kamu kurumları, özel sektör, akademik kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarını temsilen 18 kurumdan 35 paydaş temsilcisi katılım göstermiştir.

Açılış konuşmasının İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği (SKD) Genel Sekreteri Konca Çalkıvık tarafından gerçekleştirildiği çalıştay, Kalkınma Bakanlığı Planlama Uzmanı Halit Özdilek'in Türkiye'nin Su politikalarının ortaya konma sürecini ve bu süreçte havza yönetim planlarının kazandığı önemi vurgulayan konuşması ile devam etmiştir. Akabinde Doğa Koruma Merkezi Genel Müdürü Dr. Uğur Zeydanlı 2014 yılı Ocak ayında SKD desteği ve Yaşama Dair Vakıf (YADA) işbirliğiyle yayımlanan "Türkiye'de Suyun Durumu ve Su Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar: Çevresel Perspektif" başlıklı raporu özetleyerek; Türkiye'de ve dünyada su kullanımı, Türkiye'nin su bütçesi, tasarı sürecinde olan su kanunu ve AB Su Çerçeve Direktifi, suyun yönetimi ve doğal kaynakların yönetiminde "Ekosistem Yaklaşımı" hakkında bilgi vermiştir.

3. Çalışma Grupları

Çalıştayın ikinci bölümünde, katılımcılar moderatör yönetiminde, "Akademi, STK, Kamu ve Özel Sektör" başlıkları altında çalışma gruplarına ayrılmış ve tanımlanan bir "çevresel sorun örneği" üzerinden dahil oldukları grubun bakış açısıyla "sorun, mağdurlar, çözümler ve çözüm sürecinde yer alması gereken aktörler" üzerine çalışma yapmışlardır.

Çalışma konusu olarak, "su kirliliği nedeniyle ekonomik kayıp yaşayan bir çiftçinin mağduriyeti" örneği ele alınmıştır.

Çalışmada farklı paydaş temsilcilerinin kendilerini diğer paydaşların yerine koyarak empati oluşturmaları ve sorumlulukları ve olası işbirliği fırsatlarını bu yeni bakış açısıyla tanımlamaları hedeflenmiştir.

3. Çalıştay Sonuçları

Grup çalışmaları farklı sektörleri temsilen katılan aktörlerin diğer aktörlerin kısıtlarını, bakış açılarını ve diğer aktörlerden beklentilerini deneyimleme ve karşılıklı görüşme imkanı sunmuştur. Çalışma gruplarının sunumlarının ardından işbirliklerini geliştirmek için özel sektörden, kamudan, akademik kurumlardan ve STKlardan beklentiler, tüm katılımcılarla gözden geçirilmiştir.

Kamu kurumları sorunların çözümü konusunda sorumlu merci olarak görevlerinin bilincindedir, ancak karar vericiden ziyade uygulayıcı konumundadır ve kamu yönetiminin doğası gereği karar verici merci olan siyaset kurumlarından etkilenmektedir. Özel sektörün, Sivil Toplum Kuruluşlarının ve akademik kurumların kamuya uygulamalarda siyaset üstü politikalarla destek olması beklenmektedir. Siyasi karar mekanizmalarını etkileme gücü olan özel sektörün bu gücünü sürdürülebilirlikten yana kullanması beklenmektedir.

Akademik kurumlar ile Sivil Toplum Kuruluşları arasında halihazırda güçlü ilişkiler ve işbirlikleri bulunmaktadır. Bu ilişki ve işbirliği ortamından daha etkin faydalanılabilmesi kendini geliştirebilmesi için kamu her iki aktörden etkin geribildirim, yönlendirme ve işbirliği beklentisi içerisinde. Akademik kurumlardan ayrıca insan kaynağı geliştirme açısından da büyük beklentiler bulunmaktadır.

Sivil toplum kuruluşları üstün kamu yararı kavramını geliştirmek üzerine hukuk kanallarını çok iyi değerlendirebilmekte ve kamu ile diyalogu koruyacak bir tavır izlemektedir. Bu diyalog hayati bir önem taşıdığından sivil toplum kuruluşlarından bu diyalogu sürdürmeleri beklenmektedir.

3. Kapanış

Grup çalışmalarının tamamlanmasını takiben çalıştay sonuçları özetlenmiş; siyasetin çözüm sürecinde önemli rol oynadığı; kamu kurumları, STKlar, akademi ve özel sektör arasındaki diyalogun ve müzakere ortamı oluşturularak sorunun açıkça ortaya konmasının ve ortak çözüm üretilmesinin gerekli olduğu tekrar vurgulanmıştır. Çalıştayın özeti sorunların ancak işbirliği ve diyalog ortamında derinlemesine irdelenebildiği ve çözüm süreçlerinin de yine işbirliği ve diyalog sayesinde hayata geçebildiğidir.

Kapanış konuşmasını yapan SKD Su Çalışma Grubu Başkanı Erdal Kiraz, çalıştayın amacının işbirliğinin önemini vurgulamak ve bir platform oluşturmak olduğunu söyleyerek; çevresel, ekonomik ve sosyal açıdan sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için özel sektörün diyaloga açık olduğunu belirtmiş ve katılımcılara teşekkür etmiştir.

EK 1: Senaryo ve çalışma gruplarının ortaya koyduğu sonuçlar:

“Nazilli’deki bir çiftçi, ektiği mısırı hastalık sebebiyle hasat edememiştir. İl Tarım Müdürlüğü tarafından yapılan incelemede, hastalığın sulama için faydalanılan dere suyununda saptanan kirleticiler nedeniyle ortaya çıktığı anlaşılmıştır. Bunun üzerine suyun neden kirlendiğinin araştırılması için Valilik’e başvurulmuştur ve kirliliğe yol açanın il sınırlarındaki bir etken olmadığı anlaşılmıştır. Valiliğin durumu Ankara’ya iletmesi ile yapılan araştırmada kirletenin Denizli’deki bir fabrika olduğu anlaşılmış ve fabrikaya para cezası kesilmiştir. Bu süreç 2 yıllık zaman dilimde gerçekleşmiştir.”

Çalışma kapsamında grupların ortaya koyduğu sonuçlar aşağıda verilmektedir:

❖ AKADEMİ grubu**Sorun**

- Sorunun geç anlaşılması, su kalitesinin takip edilmemesi,
- Fabrikaya cezanın para ile sınırlandırılması (para cezalarının caydırıcı olmaması),
- Havza yönetiminin yerleştirilmemesi,
- Hukuk sürecinin uzun sürmesi.

Mağdurlar

- En mağdur çiftçi (hem ekosistem hem de finansal)
- Yerel halk ve doğa (Uzun vadede sosyo-ekonomik sorunlara yol açıyor)
- Şirket çalışanları/ İşçiler (Ceza dolayısıyla şirketin kapatılması söz konusu),
- Adalet hizmeti almak isteyen diğer insanlar (Bu olayla ilgili davalar yüzünden adalet sağlayan kurumlar meşgul ediliyor)
- Ülke ekonomisi (Uzun dönemde negatif etki)

Sorumlular

- Özel sektör, şirket,
- Çevre bakanlığı ve denetlemesi gereken kamu kurumu,
- Yasama ve yürütme organları,
- STK’lar ve akademik çevreler.

Çözüm

- Suyun monitör edilememesi sorununu çözmek üzerine internet tabanlı ve çok yönlü bir takip sistemi ve gerekli teknolojik altyapının kurulması (Akademinin çözüm yöntemi geliştirmesi ve Devlet kurumlarının teşvik sağlaması),
- Yasal olarak da bu altyapının zorunlu hale getirilmesi ve uygulanmasının sağlanması (Yasama),
- Katılımcı yönetim modeli- havza bazlı yerel yönetim (Kamu), Uygulama Takibi (STK, Kooperatif, Akademi),
- Hukuksal boyutun iyileştirilmesi – Yaptırımın etkisi sadece finansal olmamalı, fabrika kapatılması gündeme getirilebilir, cezalar caydırıcı olmalı, hukuksal süreç daha hızlı olmalı (Yasama, Yürütme),
- Fabrika kurulmadan önce ekosistem analizi, Stratejik ÇED, entegre raporlama (Akademi, Şirket, Devlet), Eğer zarar verildiyse çok yönlü tespit yapılması (Akademi, Şirket, Devlet)

- Tarım mağdurları için koruma programı – uzun bir süre toprak işlenemeyeceği için çiftiği korumaya yönelik sigorta oluşturulması (Devlet)

❖ **STK Grubu**

Sorun

- Ekolojik, Toplumsal ve Kişisel Zararlar (Su kaynakları kirliliği, toprak kirliliği, tarımsal ürünlerin zarar görmesi, insan sağlığının zarar görmesi)
- Yönetimsel sorunlar (mevzuat yetersiz, kamunun denetim yükümlülüğünü yerine getirmemesi, hantal bürokrasi)
- Temel sebepler (ticari kaygılar, bilinçsizlik)

Mağdur

- Çiftçi, doğa (havza ekosistemi), diğer su kullanıcıları (yerel halk ve hayvanlar), kamu, tüketiciler, havzadaki diğer özel sektör.

Roller

- Kamu -Yönetimsel sorunları düzeltmek, denetim yükümlülüğü yerine getirilmesi, faaliyetleri durdurma, ÇED kapsamını genişletmesi, mevzuatı iyileştirilmesi, havza yönetim modelini hayata geçirmesi, benzer olayları önleyici çalışmalar yapılması, ayırım yapmadan tüm tarafları (STK, halk) tüm süreçlere dahil etmek, ihbar mekanizmasının etkinleştirilmesi (Çevre kanunun 30. Maddesi zarar gören ya da zarardan haberdar olan herkes, kamuyu bilgilendirebiliyor.), eski haline getirme konusunda mevzuat geliştirilmesi.
- Fabrika sahibi- Önlem almalı, tekrarlanmaması için düzen kurmalı, faaliyetini durdurulmalı gerekirse, mağdurların zararlarını karşılamalı.
- Özel sektör- Kurallara uyulmasını sağlamalı (ilgili dernekler ve odalar aracılığıyla)
- Yerel halk- Bilinçlenmeli ve tepkisini göstermeli, süreçlere katılmakta istek göstermeli
- STK- Tepki göstermeli, protesto etmeli, diğer STK'larla işbirliği, sürece katılmak için çaba göstermeli, kamuoyu oluşturmali, sosyal medyada aktif olmalı, kamuyu zorlamalı, çevre kanunu gereği ihlalleri hukuka taşımali, özel sektörü uyarmalı, akademisyenlerin ürettiği bilgileri kullanmalı ve onlarla birlikte çalışmalı
- Akademisyen- daha çok bilgi ve veri üretmeli ve paylaşmalı

❖ **KAMU Grubu**

Sorun

- Sorunun yerel düzeyde çözülemeyeceğinin farkına varılması
- Kamu yöneticisinin elindeki yetkilerin sınırlılığı, sorunu üst düzeye taşıma zorunluluğu
- Sorunun siyasi boyutları, çekinceler
- Entegre havza yönetiminin olmaması
 - o membada atık yönetimi yapmayan sanayi
 - o arazisi kirlenmiş çiftçi
 - o kirlenmiş toprak ve su
 - o denetim eksikliği(yapılmamış)

Mağdur

- Çiftçi
- Fabrika (kapatılması durumunda sahibi ve işçiler)

- Kamu yöneticileri, idari ve mülki amirler- arada kalıyor

Sorumlu

- Fabrika yönetimi
- Denetim yapmayan kurum
- İdari mülki amir (ilk düzeyde)

Çözüm

- Fabrikaya ceza/uyarı
- İşin getireceği politik etkilerin yukarıya Ankara'ya iletilmesi
- Çiftçinin mağduriyetinin giderilmesi için, örneğin başka bir sektöre geçişi için teşvik sağlanabilir, vergi indirimi uygulanabilir.
- Entegre havza yönetimi için idari yönetim platformu oluşturulması konusunda görüş iletimi

Roller

- Sorunun üst düzeylere iletilmesi
- STK - kamuoyunun gündeme ilgisini çekmesi
- Fabrika- öz denetim mekanizması
- Kamu- yönetim ve denetim mekanizmasının güçlendirilmesi, STK'larla işbirliği

❖ ÖZEL SEKTÖR Grubu**Sorun**

- İdari para cezası nedeniyle ekonomik kayıp yaşanması ve prestij kaybı

Sorumlular

- Kamu- Rakiplerimizin olduğu yoğun rekabet ortamında yan firmada da aynı sorun yaşanıyor, ama onlara ceza gelmiyor, kayırmacılık var. Haksızlık yüzünden yatırım yapmaya çekiniyoruz. Denetçi işini yapmıyor, hatta bize hiç denetçi gelmedi. Görmezden geliyorlar ya da fazla detaylı bakıp ceza yazıyor.
- STK - Olayları büyütüyorlar, sektöre zarar veriyorlar bizi mağdur ediyorlar, gazetecilerle konuşuyorlar, ideolojik bakıyorlar.
- Akademi – Bizi yanılttılar, tasarımda hata yapılmış. Fabrikayı tasarlarken akademiden destek aldık, ölçümler yaptırıldık.
- Üretim müdürümüz ve çevre sorumlusu işlerini düzgün yapmadı, bizi zamanında bilgilendirmedi.

Mağdur

- 1- Biziz
 - o Tedbir almanın maliyeti çok yüksek, tedbir alsan da insan-makine hatasından sorun yaşanabiliyor. Hemen ceza geliyor, bize daha çok anlayışlı gösterilmesi gerekiyor.
 - o Ceza verip firmamın saygınlığına zarar verdiniz.
 - o Denizli Nazilli'den daha önemli
- 2- Çiftçi
 - o Çiftçi yıllardır aynı şekilde üretim yapıyor, birden başına böyle bir şey geliyor. Devlet hasat dönemine kadar tedbir almamış, denetim yapılmamış.
- 3- Çalışanlar
 - o İşçilere yapacağım zammı yapamıyorum.

- Maaş ödüyorum, istihdam yaratıyorum, fabrika kapanırsa Denizli'deki işçim gelirinden olur. Bundan benim çalışanlarım zarar görecek, aileleri ve işsiz kalacak, yerel ekonomi zarar görecek

Çözüm

- Kısa vadede, cezaya itiraz edeceğiz ya da ödeyeceğiz
- Uzun vadede, sorumluluğumuzu kabul ediyoruz ama devlet teşvik ederse çevre dostu üretim yaparım, atık tesisimin teknolojisini geliştirebilirim, devletten destek bekliyoruz.
 - Firmalar birlikte hareket etmeliyiz, sektörel bir hareket/platform oluşturulmalı, centilmenlik anlayışları yapacağız, örgütlü hareket etmeliyiz, devlet bizi bir araya getirebilir.
 - Organize sanayi bölgesine taşınabiliriz.
 - Çiftçilerle bir araya geleceğiz, sorunların sadece sanayiden kaynaklanmadığını, bunun bu bir sistem sorunu olduğunu anlatacağız.
- Üniversitelerden danışmanlık hizmeti almak.(Bu kadar uzak bir mesafede bu sorunu tek başına yaratamayacağımızı göstermek için)

Roller

- Kamu - Teşvik sağlamalı, denetimleri rekabet avantajı yaratmayacak şekilde yapmalı, çözüm sürecinde arabulucu olmalı, valilikler arası diyalog geliştirmeli, konunun daha iyi anlaşılması için STK'yı kullanmalı, bölgeye özel bir eylem planı, tazmin mekanizmaları tanımlanmalı, bütçe açısından rol dağılımı yapmalı
- Akademisyenler - Sorunu tespit etsinler, çözüm önerileri geliştirsinler, bizimle de konuşmalılar, sahaya inmeliler, çiftçilerle görüşsünler,
- Çiftçi - Tarım sigortası yaptırınsınlar
- STK – Akademisyenlerle beraber eğitim versin (tarım sigortasının öneminden bahsedilsin, su ve toprak analizinin önemli, ürün deseninin değiştirilmesi vb.)

EK 2: Açılış Konuşması : T.C. Kalkınma Bakanlığı

Kalkınma Bakanlığı Uzmanı Halit ÖZDİLEK'in
İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği tarafından düzenlenen "Su Yönetiminde
İşbirlikleri" konulu Çalıştay'daki Konuşması

Sayın Başkan, Kamu Kurumlarımızın ve Sivil Toplum Kuruluşlarımızın Değerli Temsilcileri, hepinizi saygı ile selamlıyorum. İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneğinin yönetimine düzenledikleri çalıştaya davet ettikleri ve konuşma fırsatı verdikleri için huzurlarınızda teşekkür ediyorum.

Değerli katılımcılar,

Fazla vaktinizi almadan su konusunda Kamu tarafından uygulamaya konan plan, politika ve programlar; gerçekleştirilen projeler, su konusunda yaşadığımız sorunlar ve bu sorunların çözümünde iş dünyasının ve sivil toplumun rollerinin neler olabileceği hakkında Bakanlığımızın görüşlerinin aktaracağım.

Değerli katılımcılar,

Ülkemizde suyun yönetimine ilişkin genel politikalar kalkınma planlarında belirlenmiştir. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında su yönetiminde benzer sorumluluklara sahip kuruluşların olduğu belirtilmiş, İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında belediyelerin finansal açıdan güçlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında uzun vadeli su planlarının gerekliliği dile getirilmiş, Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında teknik eleman eksikliğine vurgu yapılmıştır. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında bütün yerleşmelere yeterli ve sağlıklı içmesuyu temin edilmesi öngörülmüştür. Doğal kaynakların verimli kullanılmasına yönelik ilk ulusal politika Altıncı Kalkınma Planında şu şekilde ifade edilmiştir: *"Ekonomik ve sosyal faaliyetlerin yürütülmesinde, beşeri ve doğal kaynakların israfının önlenmesi ve çevrenin korunması esas alınacaktır."*

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında yeni bir yapılanmanın gerekliliğine Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında suların verimli kullanılmasına, su israfını önleyici eğitim programlarının geliştirilmesine ve su hizmetlerinin kesintisiz, yeterli ve kaliteli bir biçimde, bedeli ödenmek koşuluyla sağlanması gerekliliğine vurgu yapılmıştır.

Dokuzuncu Kalkınma Planında diğer planlarda bahsedilen hususlar ile birlikte su kayıp ve kaçaklarının azaltılarak ülke su kaynaklarının etkin kullanılması, su ile ilgili mevzuat çalışmalarının yapılması ve su yönetiminin havza bazlı olarak ele alınması hususları ön plana çıkmıştır.

2014 yılında hazırlanarak yürürlüğe giren 10. Beş Yıllık Kalkınma Planında diğer planlardan farklı olarak su yönetimi ayrı bir başlıkta ele alınmıştır. 10. Planda

- Su yönetimine ilişkin mevzuattaki eksiklik ve belirsizlikler giderilerek kurumların görev, yetki ve sorumlulukları netleştirilecek, su yönetimiyle ilgili tüm kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyon geliştirilecektir.
- Ulusal havza sınıflama sistemi, su kaynaklarının korunması ve sürdürülebilir kullanımına imkân verecek şekilde geliştirilecektir.
- Yeraltı ve yerüstü su kalitesinin ve miktarının belirlenmesi, izlenmesi, bilgi sistemlerinin oluşturulması; su kaynaklarının korunması, iyileştirilmesi ile kirliliğinin önlenmesi ve kontrolü sağlanacaktır.
- Ülkemiz su potansiyelinin tamamının ihtiyaçlar doğrultusunda sürdürülebilir bir şekilde kullanılması ve kullanımın tarifelendirilmesi sağlanacaktır.

- İklim değişikliğinin ve su havzalarındaki tüm faaliyetlerin su miktarı ve kalitesine etkileri değerlendirilerek havzalarda su tasarrufu sağlama, kuraklıkla mücadele ve kirlilik önleme başta olmak üzere gerekli önlemler alınacaktır.

Hükümleri getirilmiştir.

Değerli katılımcılar,

Bu güne kadar hazırlanan ve uygulanan planlar ve kamu tarafından gerçekleştirilen projeler göz önüne alındığında devlet içmesuyu ve sulamada kullanılacak suyun temin edilmesini öncelikli olarak görmüş su ile ilgili dikkatini ve finansman kaynaklarının büyük bölümünü su temin projelerinde kullanmıştır.

Plan dönemlerinde su temin altyapılarının kurulması konusunda önemli bir iyileşme sağlanmış örneğin içmesuyu şebekesi ile hizmet verilen belediye nüfusun toplam belediye nüfusa oranı yüzde 99 seviyelerine gelmiştir.

Su temin altyapısı konusuna odaklanan kamu su kaynaklarının sürdürülebilirliği konusuna; (kaynakların sınırsız olmadığı, su miktarında sanılanın aksine fakir bir durumda olduğumuzun anlaşılması, var olan su kaynaklarının artan kentleşme ve diğer etkenlerle hızla kirlenmesi) eğilmesi 1990 lı yıllarda ortaya çıkmış, özellikle 2000 li yıllarda su kaynaklarının korunması kullanılması ve kazanımı konusunda sürdürülebilir bir yaklaşım belirleme çalışmalarına ağırlık vermiştir. Bu konuda biraz sonra tekrar değineceğim üç husus ön plana çıkmıştır. Su kaynaklarının havza bazlı ele alınarak bütüncül bir havza yönetim anlayışına geçilmesi, Su kayıp ve kaçığının önlenmesi ve su kaynaklarının en büyük kirleticisi olan evsel ve sanayi atıklarının arıtılması.

Havza yönetimi: su kaynaklarının havza bazlı olarak ele alınıp bütün yönleri içine alan bir havza yönetim modeli geliştirme çalışmaları ilgili kurumlar tarafından yürütülmekte olup bu kapsamda DSİ tarafından havza master planları orman ve su işleri bakanlığı tarafından havza koruma eylem planları ve havza yönetim planları çalışmaları devam etmektedir. 25 havza için yönetim planları tamamlandığında sürdürülebilir su yönetimi için gerçekleştirilmesi öngörülen tüm eylem ve işlemleri görebileceğimiz bir yapının kurulacağı planlıyoruz.

Su kayıp ve kaçaklarının önlenmesi konusu son yıllarda çokça ifade edilmesine karşın bu konuda istenilen düzeyde bir iyileşmenin sağlanmadığını kabul etmemiz gerekir. Bu konuda mevzuat düzenlemelerinin yanında kayıp kaçakla mücadelede uygun teknolojiler ve projeler için özellikle yerel yönetimlerinin ve sulama birliklerinin desteklenmesi için çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Su temini konusunda olduğu gibi gerek yerel yönetimler gerekse merkezi idare tarafından finanse edilen 560 adet evsel atık su arıtma tesisi yapılmış. Burada da amaç öncelikle tesislerin yapılması olmuştur. Söz konusu tesislerin işletilmesi ise ikinci plana bırakılmış gerek personel yetersizliği gerek enerji ve sarfiyat malzeme fiyatları yüzünden yapılan tesislerin işletilmesinde istenilen başarı yakalanamamıştır. Kamu tarafından sağlanan enerji destekleri bir miktar iyileştirme sağlamakla birlikte içmesuyu ve atıksu tesislerinin etkin olarak işletilmesinde uygulanacak model arayışları sürmektedir.

Yine söz konusu planlara bakıldığında su konusunda birden fazla kuruluşun benzer yetki ve sorumluluklarının olması, bu kurumlar arasında yeterli koordinasyonun olmaması, bütüncül bir su yönetimi getiren düzenlemenin eksikliği neredeyse tüm plan döneminde vurgulanmıştır. Su yönetimi ile ilgili çalışan herkesin kolaylıkla söyleyebileceği üzere bazı yetki ve görevler birden fazla kuruluşa verilirken bazı konularda boşlular bulunmaktadır. Su yönetimini tüm yönleri ile ele alıp bütüncül ve sürdürülebilir bir su yönetimi için mevzuat çalışmaları devam etmektedir. Bu kapsamda Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından hazırlanan Su Kanunu büyük önem arz etmektedir. Söz konusu kanun tasarısı ilgili kuruluşların görüşleri doğrultusunda düzenlenerek başbakanlığa gönderilmiş durumdadır.

Değerli katılımcılar,

Son yıllarda su yönetimi ve özellikle içmesuyu ve atıksu sektörlerinde yapılan reformlar ve projelere baktığımızda;

- 2008 yılında yürürlüğe giren 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun ile yerel yönetimlerin genel bütçeden aldıkları pay yaklaşık yüzde 20 oranında artmıştır. Aynı şekilde 2012 yılında kabul edilen 6360 Sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile de büyükşehir belediyelerinin sayısı 30'a çıkarılmış ve gelirlerinde önemli oranlarda iyileştirme sağlanmıştır.
- Yapılan yasal düzenlemelerle İller Bankası Genel Müdürlüğü (İLBANK) ve Devlet Su İşlerin Genel Müdürlüğünün (DSİ) yerel yönetimlere daha iyi hizmet vermesine yönelik iyileştirmeler yapılmıştır.
- Özellikle küçük ve orta büyüklükteki yerel yönetimlerin ihtiyaçlarının giderilebilmesi amacıyla KÖYDES, BELDES ve SUKAP Programları başlatılmış ve bu yönetimlere merkezi bütçeden doğrudan kaynak sağlanmıştır.
- Yukarıda sayılan düzenleme ve uygulamaya giren programlar sonucu yerel yönetimlerin kentsel altyapı ihtiyaçlarının giderilmesinde kayda değer ilerlemeler sağlanmış; içmesuyuna ulaşan belediye nüfusun oranı yüzde 99 olmuş, 2006 yılından yüzde 51 olan atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusun oranı 2013 yılında yüzde 68'e düzenli depolamadan yararlanan belediye nüfusun oranı 2006'da yüzde 34'ten 2013 yılında yüzde 60'a yükselmiştir.

Son olarak özel sektörün ve sivil toplumun rolleri neler olabilir konusundaki görüşlerimi ifade etmek istiyorum. Öncelikle her iki yapının da hazırlanan su kanunu ve hazırlanacak diğer mevzuatı kendi açılarından değerlendirerek uygun gördükleri düzenlemelerin metinlerde yer alması için ilgili kurumlarla çalışmaları önem arz etmektedir. Bu sayede kamu tarafından gözden kaçan ancak uygulamada sorunlar yaşanabilecek hususlar en başından çözümlenebilir. İkinci olarak havza yönetim planlarının su konusundaki paydaşların tümünün ortak görüşleri ile hazırlanması planların gerçekliği ve uygulanabilirliği konusunda önemlidir. Bunların yanında su kaynakların etkin yönetiminde daha öncede bahsettiğim kayıp kaçakla mücadele ve arıtma tesislerinin yapımı ve işletilmesinde özel sektörün rolünü ön plana çıkaran bir yaklaşım gerektiğini düşünüyorum. Gerek yap işlet devret gerekse işletme hakkının devri gibi yöntemlerle tesislerin yapılması ve özellikle işletilmesinin özel sektör tarafından gerçekleştirilmesinin hem ekonomik hem de çevre açısından daha sürdürülebilir olacağı kanısındayım.

Değerli katılımcılar,

Sözlerime son verirken, çalıştayın düzenlenmesinde emeği geçen Sürdürülebilir Kalkınma Derneğinin tüm çalışanlarına tekrar teşekkürlerimi sunuyorum. Çalıştay sonuçlarının sürdürülebilir su konusunda tüm kurumlar arasında bir ortak çalışma alanı oluşmasını umuyorum Tüm katılımcılara çalıştayda başarılar diliyorum.

Ek 3 : Sunuş: Türkiye’de Suyun Durumu ve Yeni Yaklaşımlar: Çevresel Perspektif

EK 4: Katılımcı Listesi

- 1- T.C. Kalkınma Bakanlığı - Halit Özdilek
- 2- T.C. Kalkınma Bakanlığı - Musa Rahmanlar
- 3- T.C. Kalkınma Bakanlığı - Arzu Önsal
- 4- T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı - Saliha Değirmencioğlu
- 5- T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı - İsmail Belen
- 6- Türkiye Su Enstitüsü - Elif Okumuş Öksüz
- 7- Anadolu Etap Penkon Gıda ve Tarım Ürünleri San. ve Tic. A.Ş. - Gupse Süren
- 8- Avea İletişim Hizmetleri A.Ş. - Pınar Bayacan
- 9- Avea İletişim Hizmetleri A.Ş. - Murat Kalyoncu
- 10- Coca-Cola Meşrubat Paz. Danışmanlık San. ve Tic. A.Ş. - Erdal Kiraz
- 11- Eczacıbaşı Holding A.Ş. - Bilal Utkan
- 12- Eczacıbaşı Holding A.Ş. - Aslı Bahadır
- 13- Eczacıbaşı Holding A.Ş. - Damla Paşalar
- 14- Eczacıbaşı-Baxter Hastane Ürünleri Sanayi ve Ticaret A.Ş. - Ziya Canitez
- 15- Koç Holding A.Ş. - Burcu Gündüz
- 16- Tat Konserve Sanayi A.Ş. - Hülya Erten
- 17- TNT International Express Taşımacılık Tic. Ltd.Şti. - Özlem Barsan
- 18- Trouw Nutrition TR Gıda Tarım Hay. San. Ve Tic. A.Ş. - Olcayto Doğançelik
- 19- Türkiye Garanti Bankası A.Ş. - Özlem Nadastepe
- 20- Yıldızlar Yatırım Holding A.Ş. - Oğuz Arı
- 21- Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) - Sevinç Madenoğlu
- 22- Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) - Naz Özgüç
- 23- Doğa Koruma Merkezi (DKM) - Uğur Zeydanlı
- 24- Doğa Koruma Merkezi (DKM) - Gürdoğar Sarıgül
- 25- Doğa Koruma Merkezi (DKM) - Melike Kuş
- 26- Doğa Koruma Merkezi (DKM) - Hatice Sarısoy
- 27- Dünya Doğayı Koruma Vakfı (WWF) - Sedat Kalem
- 28- Dünya Doğayı Koruma Vakfı (WWF) - Nafiz Güder
- 29- İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği (SKD) - Konca Çalkıvık
- 30- İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği (SKD) - Didem Uygun
- 31- Yaşama Dair Vakıf - Mehmet Ali Çalışkan
- 32- Yaşama Dair Vakıf - Betigül Onay
- 33- İstanbul Üniversitesi - Sevim Budak
- 34- İstanbul Üniversitesi - Seda Yurtcanlı
- 35- İstanbul Üniversitesi - İlknur Gül
- 36- İstanbul Üniversitesi - Ilgın Kaya
- 37- İstanbul Teknik Üniversitesi - Nüzhet Dalfez
- 38- Sabancı Üniversitesi - Mirhan Köroğlu